

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY

ze dne 6. 6. 2024

ke stanovení sazby kapitálové rezervy ke krytí systémového rizika

Česká národní banka jako příslušný správní orgán vydává podle § 12r odst. 4 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o bankách“) toto opatření obecné povahy:

I. Sazba kapitálové rezervy ke krytí systémového rizika se podle § 12r odst. 3 zákona o bankách stanovuje ve výši 0,5 % z celkového objemu rizikové expozice podle čl. 92 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 umístěné v České republice podle § 12r odst. 2 písm. a) zákona o bankách.

II. Osoby podle § 12m odst. 1 zákona o bankách jsou povinny používat sazbu podle bodu I. pro účely výpočtu kombinované kapitálové rezervy na individuálním a konsolidovaném základě podle části první hlavy druhé nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 od 1. ledna 2025.

Odůvodnění

1. Podle § 12r odst. 1 zákona o bankách může Česká národní banka (dále jen „ČNB“) za účelem omezení systémového nebo makrobezpečnostního rizika stanovit, aby osoby, skupina druhově určených osob nebo jednotlivá osoba podle § 12m odst. 1 průběžně udržovaly pro všechny expozice nebo podmnožinu expozic kapitálovou rezervu ke krytí systémového rizika (dále jen „SyRB“).

2. ČNB ve svém rozhodování o stanovení sazby SyRB vyhodnocuje rozsah systémových rizik týkajících se všech expozic nebo určité podmnožiny expozic podle § 12r odst. 2 zákona o bankách osob podle § 12m odst. 1 zákona o bankách.

3. ČNB na základě tohoto vyhodnocení identifikovala systémové riziko strukturálního charakteru spojené se zvýšenou citlivostí ekonomiky ČR na zahraniční vývoj vlivem její vysoké otevřenosti a její koncentrace v zahraničním obchodě. Relativně vysoká otevřenost ekonomiky či silné propojení se zahraničím vystavuje ekonomiku ČR včetně jejího finančního sektoru přeshraničním nepříznivým vlivům. Značná koncentrace v zahraničním obchodě vůči jednomu regionu rovněž zvyšuje rizika dodatečného přelévání negativních šoků z tohoto regionu. Relevanci systémového strukturálního rizika v podmínkách ČR dokládá řada indikátorů. Souhrnná hodnota dovozu a vývozu zboží ve výši 116 % HDP k 31. 12. 2023 řadí ekonomiku ČR mezi nejotevřenější ekonomiky EU. Koncentrace vývozu (resp. dovozu) do partnerských

zemí, měřená Herfindahl – Hirschmanovým indexem (HHI)¹, byla v ČR v roce 2023 druhá nejvyšší ze zemí EU (resp. třetí nejvyšší u dovozu). Citlivost ekonomiky ČR na zahraniční vývoj se může projevit nejen ve vztahu k běžným cyklickým výkyvům, ale i strukturálním nepříznivým trendům, které potenciálně zahrnují proces deglobalizace, globální dekarbonizace a další dopady současného geopolitického napětí.

4. Výše uvedené systémové riziko je dle vyhodnocení ČNB dále zesíleno specifickými charakteristikami domácího sektoru nefinančních podniků. Domácí nefinanční podniky jsou s ohledem na význam jednotlivých odvětví jako tvůrce přidané hodnoty a zaměstnavatele koncentrované v odvětvích zpracovatelského průmyslu a obchodu. To přispívá k riziku vzniku nepříznivé spirály mezi zhoršováním ekonomické situace těchto odvětví a domácností.

5. Zranitelnost domácího sektoru nefinančních podniků je zvýšena přechodovými klimatickými riziky. Průmysl v ČR je značně energeticky náročný, přičemž podíl fosilních paliv v produkci elektrické energie je v ČR v evropském srovnání nadprůměrný (49,3 % v roce 2022 oproti průměru EU 36,7 %). Nejen v případě tohoto sektoru roste v ekonomice ČR význam kybernetického rizika, a to vzhledem k přetrvávajícím geopolitickým rizikům a zvyšující se sofistikovanosti kybernetických útoků.

6. Identifikovaná strukturální rizika jsou plošného charakteru a netýkají se jen vybraných institucí či specifických segmentů ekonomiky. Jejich zhmotnění by se v období silně nepříznivého globálního ekonomického vývoje, s rozsahem zátěže přesahujícím obvyklou amplitudu hospodářského cyklu, projevila zejména výrazným zhoršením finančního zdraví širokého spektra domácností a nefinančních podniků, čímž by byla narušena jejich schopnost splácet bankovní úvěry. Související ztráty bankovního sektoru by výrazně negativně dopadly na jeho kapitálovou pozici a v důsledku toho i na úvěrování reálné ekonomiky. To by prohloubilo původní nepříznivý ekonomický šok.

7. ČNB strukturální rizika pravidelně vyhodnocuje, přičemž dle jejích analýz se pravděpodobnost zhmotnění těchto rizik v čase zvýšila. Toto zvýšení ČNB pozoruje od propuknutí pandemie covidu, následované energetickou krizí a relativně dlouhým silně inflačním obdobím. Relativně významný vliv mělo i setrvalé geopolitické napětí a zesilování nejistot ohledně budoucího ekonomického vývoje v zahraničí, zejména klíčových obchodních partnerů. Pravděpodobnost zhmotnění strukturálních rizik mohou na střednědobém výhledu dále zvyšovat i přetrvávající restriktivní globální finanční podmínky, probíhající proces deglobalizace a globální dekarbonizace a taktéž dopad technologických změn souvisejících s nástupem umělé inteligence.

8. Bankovní rada ČNB na základě zvážení všech výše identifikovaných rizik stanovila z důvodu zajištění vyšší odolnosti bankovního sektoru sazbu kapitálové rezervy ke krytí systémového rizika na úrovni 0,5 %. V případě, že dojde ke změně důvodů pro stanovení plošné SyRB či relevanci rizik touto sazbou pokrytých, ČNB vyšší sazby změny či tuto rezervu plně uvolní.

9. ČNB bude přezkoumávat důvody pro setrvání sazby SyRB na nastavené úrovni alespoň jednou za 2 roky.

10. Pro účely kalibrace sazby bylo využito expertního posouzení vzhledem k tomu, že se jedná o rizika dlouhodobější povahy, do určité míry bez historických zkušeností, která jsou obvykle obtížně kvantifikovatelná. Významnou roli nicméně hrály výsledky zátěžových testů včetně vyhodnocení dodatečných ztrát neuvažovaných v nepříznivém scénáři.

11. S ohledem na skutečnost, že uvedená systémová rizika podle bodu 3 a dodatečné rizikové faktory podle bodů 4–6 se primárně vztahují k domácím subjektům, je tato sazba stanovena k expozicím umístěným v ČR.

¹ HHI je definován jako součet druhých mocnin podílů (v %) a nabývá hodnot od 0 (v případě nulové koncentrace) do 10 000 (v případě maximální koncentrace).

12. ČNB při stanovení sazby v souladu s § 12r odst. 3 zákona o bankách vyhodnotila, že uvedená výše sazby nemá nepříznivý dopad na finanční trh jako celek nebo jeho část v jiných členských státech Evropské unie nebo celé Evropské unii a není překážkou pro fungování jednotného trhu. Hodnocení rizik podle bodů 3–6 bylo současně provedeno s ohledem na již využívané nástroje makrobezpečnostního i mikrobezpečnostního dohledu za účelem minimalizace rizika překryvů jednotlivých nástrojů nastavovaných ČNB či makrobezpečnostním orgánem jiné země EU.

13. Podle § 12x odst. 1 zákona o bankách je toto opatření obecné povahy oznámeno pouze způsobem umožňující dálkový přístup a nabývá účinnosti dnem zveřejnění.

14. Sazba SyRB stanovená tímto opatřením obecné povahy představuje nově stanovenou sazbu. Předchozí stanovení sazby SyRB k omezení rizik spojených se systémovou významností jednotlivých bank bylo platné do 1. 10. 2021.

15. Sazba SyRB stanovená tímto opatřením obecné povahy je platná do doby, než bude vydáno jiné opatření, které tuto sazbu změní nebo zruší.

Účinnost

Toto opatření nabývá účinnosti 1. srpna 2024.

otisk úředního razítka

Ing. Karina Kubelková Ph.D., MBA
členka bankovní rady
(podepsáno elektronicky)

Ing. Libor Holub
ředitel sekce finanční stability
(podepsáno elektronicky)

Toto opatření obecné povahy bylo zveřejněno 1. srpna 2024.